

Posudek oponenta

SKÁLA, Marek, Počátky drobného podnikání a privatizace v době ekonomické transformace 1990 – 1997, DP, FHS: 2017.

Diplomová práce Marka Skály je zajímavá (a ocenitelná) ze dvou důvodů: 1. ze samotného faktu, že se její autor rozhodl věnovat dějinám po roce 1989 (což se zatím stále ještě děje málokdy a studentské texty se „utíkají“ do již konceptuálně dosti přednastaveného hájemství státněsocialistického politického systému); 2. protože se autor snaží (a často zdárně) celkem významně svůj text teoreticky ukotvit (což je – ve srovnání s jinými DP – opět spíše minoritní jev).

Protože se vedoucí práce jistě bude kladům diplomové práce věnovat zevrubněji, zaměřím se tu zběžně na několik obecnějších i konkrétních problémových bodů (anebo lépe – bodů, které jsou k diskusi, protože nutně nejsou problémem, spíš podnětem):

1. Nejsem zcela spokojen se zdůvodněním časového vymezení diplomové práce (léta 90 – 97). Marek Skála se této otázky dotkne jen jednou, a to navíc sporadicky (stručný odstavec s. 27). Jednak je tu toto časové vymezení zpochybněno samotným autorem (lze se pak zeptat, proč je tedy takto děleno), jednak je tu pro podporu časového vymezení zmíněno dvojí: odchod ODS do opozice a ekonomická recese (ani jedno ovšem nemá nutně nic do činění s ekonomickou transformací a jejími procesy jako takovými). Myslím, že by za takového stavu věcí měl být časový horizont formulován jinak.

2. Marek Skála se už v úvodu pokouší (a řekl bych, že obecně správně) vyvázat se z vnímání moderních československých dějin jako příběhu dějinných „částí“, které jsou od sebe odděleny zřetelnými a na sebe nenavazujícími „zlomy“. Navrhuje a v textu rozpracovává příběh s řadou kontinuálních přechodů (na příkladu jím zvolené ekonomické transformace). Nejsem však zcela spokojen s řadou diplomantových argumentů. Jeden příklad (s. 38): autor píše, že není pravda, že by tržní hospodářství bylo pro lidi bezprostředně po roce 1989 něčím neznámým, protože centrálně plánovaná ekonomika „se svými nedostatky vytvořila v šedé zóně jakýsi kvazikapitalismus“. Mám jednak problém s „šedou zónou“, autor totiž zřejmě myslí „šedou/druhou ekonomiku“, „šedá zóna“ je vžitým pojmem Jiřiny Šiklové pro úplně něco jiného (a nemělo by se to zaměňovat), jednak se mi daný argument (byť s ním v zásadě souhlasím) zdá nedotažený, což je škoda, protože je sám o sobě zajímavý. Marek Skála se pro jeho rozpracování (protože je to koneckonců argument klíčový) mohl inspirovat zásadními zahraničními historicko-antropologickými texty, které na dané téma byly napsány (např. Verdery, K., *What Was Socialism, And What Comes Next?*), anebo například mohl využít teoretické texty (a koncepty), které jsou dnes v dané věci často aplikovány, např. Foucaultův pojem *gouvernementality*, který by koneckonců diplomantovu tvrzení náležitě pomohl (Foucaultův pojem je totiž aplikován lidmi, kteří pracují s podobným argumentem jako autor).

3. Formální – Marek Skála dělí své narátory do dvou generačních skupin, nicméně druhou generační skupinu nazývá „Husákovými dětmi“, ač se jeho nejmladší narátor (a jediný) narodil v roce 1970...

4. Na straně 3 Marek Skála píše: „Není možné se seriózně zabývat jakýmkoliv tématem, aniž by se práce na něm neuskutečňovala podle zavedených metod.“ - myslím, že to možné je, a dost dobře, jinak by nikdy nenastala žádná změna...

5. Nejsem si jistý, zda bylo potřeba historické kontextualizace. Za příklad si vezměme ani ne dvoustránkovou kapitolku o perestrojce, kterou (s. 19) uvozuje dost podivná vazba „po ustavení Michaila Gorbačova v čele KSSS“. Autor v ní nepřináší nic nového, ani neakcentuje nic, co by umocňovalo jeho argumentaci; prostě jen odvypráví několik málo základních fakt. Nebylo by lepší do jedné poznámky pod čarou napsat bibliografii důležitých knih o perestrojce (pokud to je pro autora v tématu, které zpracovává, podstatné) a zdůraznit v čem tkví význam těchto prací pro argumentaci?

Závěrem chci však zdůraznit, že zmíněné poznámky nemají vyvolat dojem, že text je podprůměrný ani průměrný; naopak se mi zdá, že je v lecčems nadprůměrný (zejména svou teoretickou ukotveností). Text proto navrhuji k obhajobě a hodnotím jej stupněm 2, velmi dobře; při dobré obhajobě je možné ohodnotit jej i stupněm 1, výborně.

V Praze dne 1. září 2017

.....
PhDr. Přemysl Houda, Ph.D.